

exercitu per dies quadraginta debellabat Consiam urbem, et nimum obsedit eam tempore multo; quamque Dominus suo præsidio eripuit, et Seodan cum suis turpiter ab ea recessit. Et jamdictus Pando annis duobus et mensibus. . . . Capuam retinens, atque defunctus (an. 862) ⁷⁷⁴, suo eam filio reliquit Pandinolfo per indictionem undecimam. Pandinolfus, Pandonis dicti filius, Capuana in urbe factus est gastaldius retinens eam menses 9. Quemque non post multum Landolfus episcopus sua seclusit ab urbe; et sua cum facultate veniens, habitavit in Sessam eadem indictione.

32. Landolfus autem extitit suis civibus non solum episcopus, sed et comes et iudex, non solum præsul, verum etiam gastaldius, neque tantum pontifex, quin velut miles super cunctos præerat ⁷⁷⁸.

33. (Anno 867.) Item benefactor noster, id est omnium contrarius hostis, Seodan venit in Benafrum; postquam eorum cœperat civitatem, et postquam omnem devastavit villam, et in circuitu ejus tanquam rex potens in medio resedit terræ, initium quidem tunc erat quadragesimæ sanctæ ⁷⁷⁸. Eo autem

die sanctam dominicam more solito Berthari abbas suum exhortabat divinis præceptis beatissimum gregem. Cujus vicinitatem cum certo fratres comperissent, concito gresu ad sanctum conscenderunt Benedictum. Sequenti die Mercuris nefandus ipsius regis exercitus secus sancti Benedicti pervenit monasterium, haud non longe quasi stadia dua. Hoc est dum vellent Saraceni per montes descendere Atinen, hic qui eos deducebat, descendit cum eis in vallem Rotundam, de hinc in Rapidum; cumque in planitiis devenissent, prædari cœperunt. In sancti æcclesiam dum introissent Helix, parum aliquod damnum ibidem facientes, per Circlarius in Ortum dominicum, et per Pascarium in Fontanam Lucii, ab hinc Peolem, ibidemque senem ante cancellos interfecerunt, qui eorum fallitus est viam. Cesam Constantii, Olibetum, Matrolam loca perscrutantes, omnes jumentas et vaccas monasterii auferentes, ad socios in Benafrum jam sero reversi sunt. Hic finis in his fuit, Deo propellente partibus beati Benedicti, tam Seodan regis quamque omnium satellitum ejus.

VARIE LECTIONES

⁷⁷⁴ atque de supplevi; locus obscurus in c. ⁷⁷⁸ Quæ sequuntur posteriori manu in margine addita sunt; ea ex Chronico S. Benedicti, ex eodem codice N. 553 iterum edito fluxisse, jam Peregrinus adnotaverat, qui et huic locum et chronica comitum Capuæ Johanni abbati Casinensi, Leone Ostiensi l. 52. teste e nobilitum Capuanorum familia prognata adscribit. Eundem Johannem et de persecutoribus ejusdem cœnobii et de miraculis inibi factis chronicam succinctam sed valde necessariam edidisse, Petrus Diaconus de Viris illustribus c. 15. (Fabr. bibl. eccl. p. 173.) adfirmat. Pergit igitur:

879. per annos duodecim. Quo defuncto, Pandenolfus, nepos ejus, factus est gasta

882. qui tribus annis et octo mensibus in ea residens, a parentibus suis captus e

885. sibus decem. Cui successit Landenolfus, frater ejus, gasta deus, residens annis duobus e

887. mensibus quatuor. Per indictionem quintam, mense Januario Cæpit Capuam A comes, quam tenuit annis decem; quibus expletis Beneventi factus est, domina

911. annis decem, mensibus sex.

⁷⁷⁸ Hoc factum est tertio anno principatus domni Radegarii indictione xv. in marg.

LEONIS MARSICANI VITA S. MENNATIS.

(Exstat in codice bibliothecæ Casinensis signato num. 413. Prologum et Epilogum edidit Gattula Hist. Casin. t. I, p. 188 et 911.)

PROLOGUS IN VITAM S. MENNATIS.

Vitam et conversationem egregil confessoris Christi Mennatis (1), necnon et translationem sanctorum reliquiarum ipsius in Cajatiam de loco illo, in quo vitam solitariam egerat divina dispositione nu-

(1) Mennas seu Menna eremiticam vitam sæculo vi duxit in Samnitibus: cujus præcipuum studium semper fuit nihil in hoc mundo habere, nihil querere, omnesque ad se charitatis causa venientes ad æternæ vitæ desideria accendere; multis claris virtutibus ad superos evolavit anno a Christo nato 583, sepultus eo ipso in loco quem vivens solitarius incoluerat. Eius meminit Martyrologium Romanum ad diem

per effectam imperio tuo, reverendissime pater Oderisi, scriptam suscepi. Siquidem et ipse a glorioso comite Roberto magnis fuerat precaminibus exortatus. ut hujusce rei negotium alicui ex Cassinensis

Novembris undecimam nis veris: e n provincia Samnii S. Mennæ solitarii, cujus virtutes et miracula sanctus Gregorius papa commemorat, e nimirum lib. III Dialogorum, cap. 26, ubi de eo ex professo agit. Vitam et Acta translationis, quæ, urgente potissimum Roberto inclito comite, anno 1094 facta est, descripsit Leo Marsicanus Casinensis monachus et S. R. E. cardinalis Ostiensis auctor cœvus.

monasterii fratribus dignareris injungere : non quod alibi locorum, et in ipsa quoque curia sua, nequiret scriptores quam plurimos, et scientia claros, et facundos eloquentia reperire; sed utpote vir Deo devotus, et auctoritate nominis loci nostri plurimum fidens simplicibus magis, et proximorum ædificationi profuturis, quam grandiloquis, et trutinatis, et sæcularem potius philosophiam redolentibus verbis ecclesiastica dignius judicaret gesta conscribi. Hoc autem prædictus comes idcirco tantopere flagitabat quoniam et corpus ejusdem sanctissimi confessoris ipsemet Deo concedente, nuper promeruerat invenire atque transferre, et ea quæ de hoc ipso sancto viro in libris Dialogorum suorum, beatus papa Gregorius scripserat, nimis compendiosa, et quasi transcursim viderentur esse commemorata. Ut autem fideles quique populi ad ejus convenientes solemnias haberent, unde se eodem die in ejus laudibus festivis exercerent, non illa tantum, quæ luculentissimo tanti præsulis stylo digesta fuerant, congestis undecunque sententiis competentibus ampliari et spatium poposcerat, sed et cantus insuper aliquot, et laudum suavi melodias rogaverat, valde devotus inde

A componi. Igitur imperitus licet, et iners, et liberalium artium parvissima vix scientia assecutus, præsumens tamen de auctoritate imperii tui ad id quoque modo exsequendum animo impulsi, et ad gloriam Dei, ejusque beatissimi confessoris Mennatis, gesta virtutum, et gloriæ sanctorum Dei, et illis honorem debitum exhiberi, et nobis gestorum illorum exemplis plurimum utilitatis conferri; ut enim docet Apostolus, *quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*. Si cujus tamen ædificationis fructum lector meus in opusculo isto repererit, Dei solius applicet gratiæ; si quid vero dignum inibi censuerit reprehendere, imperantis primum auctoritate diligentius considerata (quam contemnere minime licuit), venialiter mecum studeat agere, qui non id sicut arrogans impudensque arripui, verum aliquo modo, quidem exactus sed humiliter obediens tuis, Pater beatissime, præceptionibus parvi. Nam ego non tantum solius obedientiæ, quam tibi ut patri ac domino debeo, mercedem hinc me recepturum confido, verum etiam divinæ retributionem gratiæ superabundanter me consecuturum, meritis tam egregii confessorie indubius spero.

EPILOGUS.

« Hæc tantisper de vita et conversatione beatissimi confessoris Christi Mennatis, materiam luculentissimi doctoris, et sanctissimi papæ Gregorii magistræ et cooperatricem habentes, imperito licet sermone descripsimus satagentes, et vestrum (Oderisium primum abbatem alloquitur) imperium, in quantum possibile fuit implere, et voluntati, ac devotioni prædicti magnifici (Roberti) comitis (Calatiani) satisfacere. Ortum sane ipsius, et obitum juxta morem, qui in plerisque sanctorum gestis invenitur idcirco

C præsentibus litteris non inserimus, quia qui, vel qualis, quove tempore exstiterit nusquam reperientes, et mendacium quod et Deus odit, et occidit animam, omnimodis præcaventes incerta pro certis astruere nolumus, » etc. Et initio Translationis hujus sancti subdit : « Sed libet jam translationis ejus historiam secundum certissimam fidem gestorum ad fidelium populorum notitiam litteris tradere, ut nulli deinceps de tantæ hujus solemnitatis origine prorsus expedit dubitare, » etc.

ACTA TRANSLATIONIS S. MENNATIS

EREMITÆ ET CONFESSORIS

Auctore LEONE Marsicano monacho Casinensi et S. R. E. cardinali Ostiensi.

(Ex ms. Casinensi eruit Mabillonius, edidit D. MARTZNE *ampl. Collect.* °. VI, p. 977.)

Quod temporibus his nostris novissimis ac periculosis (an. 1094), in quibus videlicet, juxta quod testatur Apostolus, sunt *homines seipso amantes* (II Tim. III), et *omnes quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi quærentes* (Philipp. II), et in quibus etiam

D jam, prob dolor! *defecit sanctus, et diminutæ sunt veritates a filiis hominum* (Psal. 111); quod his, inquam, temporibus revelationibus sanctorum corporum superna nos pietas visitare ac lætificare dignatur, sola illa ineffabili gratia et bonitate sua hoc